



Aquest treball ha estat possible gràcies a l'ajut obtingut per a la recerca lingüística per part del Departament d'Innovació i Recerca del Ministeri del Portaveu del Govern d'Andorra, de Desenvolupament Econòmic, Turisme, Cultura i Universitats, en la convocatòria 2006.

Aquest treball és un estudi eminentment qualitatiu, realitzat a nois i noies entre 16 i 19 anys i que han estat escolaritzats als sistemes educatius presents al Principat i es centra en l'anàlisi dels usos lingüístics i de la identitat segons els discursos elaborats pels joves.

Els objectius són els següents:

*Conèixer i analitzar els usos lingüístics.
Aprofundir en el component identitari.*

Per tal d'assolir aquests objectius s'ha adoptat una perspectiva global que interrelacioni elements de diferent caràcter, tenint en compte elements condicionants a la realitat andorrana com:

La situació de la immigració a Andorra, i en especial els processos d'integració oficial i social.

Els elements que configuren la identitat andorrana i les característiques del procés o sentiment d'andorranització. La situació del català com a llengua oficial i el paper de les institucions per protegir-la i fomentar-la.

Els sistemes educatius presents a Andorra i el paper del català en cada un d'ells.

La situació actual del coneixement del català i els seus usos lingüístics.

1. Els usos lingüístics segons els discursos dels joves d'Andorra

1.1. Repertori i usos lingüístics

1.2. Percepcions sobre el paper del català a la societat andorrana

1.3. Prestigi o valor social atorgat a les diferents llengües d'Andorra

Joan R. Micó i Ibáñez,
director del CRES
Estel Margarit i Viñals,
Col·laboradora del CRES
Alexandra Monné i Bellmunt,
professora de la
Universitat d'Andorra

La interrelació entre la identitat cultural de la població andor- rana i els seus usos lingüístics



Joan R. Micó i Ibáñez



Estel Margarit i Viñals



Alexandra Monné i Bellmunt

2. Identitat

2.1. Llengua i identitat nacional

2.2. La relació entre grups nacionals i /o lingüístics diferents

2.3. Les percepcions i representacions socials dels grups de referència

1.1. Repertori i usos lingüístics

a) Objectius

- Conèixer quin repertori lingüístic tenen els joves.
- Saber si el fet de conèixer diferents llengües fa que optin pel canvi de codi lingüístic en contextos i situacions de comunicació diverses, i si és així, en funció de quin element o elements fan aquest canvi.

b) Resultats

- Predomini d'un bilingüisme actiu en la llengua materna més castellà o català.
- Existència d'un monolingüisme per actitud i no per un desconeixement real (especialment entre els francesos).
- Existència d'una situació plurilingüística (especialment entre els joves portuguesos)
- La intensitat i el nivell d'aquestes situacions lingüístiques descrites depèn de diversos factors com el temps d'escolarització al Principat; la llengua materna i les relacions amb joves de diferents llengües.
- Realització constant i gairebé naturalitzada d'un canvi de llengua respecte del context, fruit de les característiques socials i culturals del Principat.
- Caràcter funcional del bilingüisme / plurilingüisme; és a dir, hi ha una consciència molt clara dels diferents usos de cada llengua.
- En contextos familiars, predomina un monolingüisme; en canvi, el bilingüisme o plurilingüisme predomina amb els grups d'amics i a l'escola.

1.2. Percepcions sobre el paper del català a la societat andorrana

a) Objectius

- Observar com es trasllada a la vida quotidiana i en termes d'ús real el coneixement que els joves tenen del català

tenint en compte, que han realitzat els seus estudis a Andorra i que per tant, tenen un coneixement formal d'aquesta llengua.

- Conèixer la percepció que tenen sobre l'ús del català en la societat andorrana en general.
- Observar quins són els motius que ells exposarien a l'hora de defensar la utilització o major utilització del català.
- Valorar si perceben un canvi generacional entre els seus pares i ells pel que fa a la relació amb el català.
- Conèixer la seva percepció sobre si ha augmentat o ha disminuït l'ús del català a Andorra.

b) Resultats obtinguts

- Un bon coneixement del català no equival sempre a un ús majoritari d'aquest.

Els motius són:

- Influència de la llengua i la tradició familiar.
- Contextos on hi ha forta presència del castellà.
- Percepció subjectiva d'alguns joves que consideren el català com a llengua no imprescindible o absolutament necessària per viure a Andorra.

Motius exposats per la falta d'ús del català:

- Segmentació del mercat laboral.
- Imatge estereotipada d'algunes persones acompanyada d'un discurs associat a la integració oficial d'Andorra a través de la llengua catalana.

Motius exposats per a una major utilització del català:

- Discurs oficial d'andorranitat: català com a llengua oficial, voluntat d'integració, riquesa cultural.
- Discurs associat a una Andorra més plural i dinàmica, on el català té importància però amb pèrdua del seu pes simbòlic.
- Percepció d'un canvi en la relació dels joves amb el català respecte a la dels seus pares.

1.3. Prestigi o valor social atorgat a les diferents llengües d'Andorra

a) Objectius

- Percepció d'una valoració social atorgada igual o desigual de les llengües a Andorra.

- Descobrir quins són aquells elements que poden donar valor positiu o negatiu a les diferents opcions lingüístiques d'Andorra.
- Observar quina relació manté l'ús d'una llengua amb el seu major o menor prestigi.

b) Resultats obtinguts

- Percepció generalitzada que les llengües no són valorades de la mateixa manera ni tenen el mateix prestigi social; cada llengua és valorada a partir d'elements diferents.
- Un dels elements més importants és l'associació més o menys directa d'una llengua a les característiques subjectives atribuïdes al col·lectiu que parla aquesta llengua.
- La valoració de la llengua catalana està relacionada amb la seva oficialitat, en l'obligatorietat d'ús en alguns contextos, i la seva presència en tots els tres sistemes educatius.
- La valoració del castellà està relacionada amb la quantitat de parlants, en l'ús instrumental, en la percepció de llengua franca i d'ús estès, i en les relacions entre Espanya i el Principat.
- La valoració de la llengua francesa està relacionada amb qüestions de caràcter històric i polític, i amb el fet de tenir un sistema educatiu propi.
- La valoració de la llengua portuguesa es fa a partir de la percepció dels joves a una no valoració o valoració social negativa, basada principalment a partir de l'associació de la llengua als seus parlants que tenen una imatge estereotipada i negativa.

2.1. Llengua i identitat nacional

a) Objectius

- Observar quin sentiment identitari tenen els joves i de què pensen que depèn.
- Qüestionar quins són els elements que configuren la identitat andorrana, i quin paper té en la definició d'aquest sentiment, el català.

- Definir el terme, nacionalitat.
- Observar què té més pes per la persona si tenir un sentiment identitari o una nacionalitat, o bé si creuen que parlem del mateix.

b) Resultats obtinguts

- Coexistència amb independència de l'origen de sentiments identitaris diversos.

Principals elements definidors de la identitat:

- Haver viscut o nascut al país durant molts anys.
- Identificació amb la cultura i la llengua dels pares.
- Tenir una vida social i laboral estable al país.
- Antecedents familiars.
- Tenir la nacionalitat andorrana.
- Tenir un poder adquisitiu elevat.

2.2. La relació entre grups nacionals i /o lingüístics diferents

a) Objectius

- Observar com els joves s'interrelacionen amb joves d'altres grups lingüístico-nacionals.
- Observar si hi ha diferències en aquesta interrelació dins l'àmbit escolar i fora d'aquest.

b) Resultats obtinguts

La convivència a l'escola és expressada en termes generals com a correcta, tot i que es puguin trobar grups de joves homogenis per la desigual concentració d'estudiants a les escoles per nacionalitat i llengua.

2.3. Les percepcions i representacions socials dels grups de referència

a) Objectius

- Observar si es percep un possible acolliment desigual de la immigració en funció de l'origen nacional-lingüístic.
- Observar si es perceben diferències i /o semblances culturals, socials entre els grups nacionals presents a Andorra.
- Analitzar si hi ha relació entre grups lingüístico-nacionals diversos, la cultura andorrana i la seva llengua.

- Analitzar el comportament dels andorrans davant les diferències cultural-lingüístiques de la població.

b) Resultats obtinguts

- Es considera que la immigració ha estat en línies generals acollida de forma positiva a la societat andorrana, però trobem una clara consciència que no s'acull de la mateixa manera a tots els grups nacional lingüístics.

Aquesta jerarquia està causada per:

- Estereotips relacionats amb la posició socioeconòmica, nivell d'estudis, valors dels immigrants.

- Suposada voluntat d'integració dels immigrants (discurs de la integració a partir exclusivament de la llengua).